

POSTANOWIENIE

Dnia 20 marca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z powództwa B. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P.
przeciwko A. D.

o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 20 marca 2019 r.,
na skutek skargi kasacyjnej pozwanej
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 26 czerwca 2017 r., sygn. akt I ACa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od pozwanej na rzecz strony powodowej kwotę 12500 (dwanaście tysięcy pięćset) zł, tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną pozwanej A. D. od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 26 czerwca 2017 r., sygn. akt I ACa (...) Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność

postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001, III CZP 49/00, OSNC 2001, nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Skarżąca zarzuciła, m.in. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 108 k.c. w zw. z art. 58 § 1 k.c. przez ich błędną interpretację i zastosowanie, polegające na przyjęciu przez Sąd drugiej instancji, że art. 108 k.p.c. ma zastosowanie do czynności pozwanej, polegającej na złożeniu w imieniu powódki oświadczenia woli o poddaniu się egzekucji w trybie art. 777 k.p.c. (którego beneficjentem była pozwana) i w efekcie uznanie tego oświadczenia za nieważne, podczas gdy dyspozycja art. 108 k.c. odnosi się tylko i wyłącznie do czynności dwustronnych, do których oświadczenie woli o poddaniu się egzekucji nie zalicza się, a ponadto w stanie faktycznym sprawy wystąpiły okoliczności wyłączające możliwość powołania się na art. 108 k.p.c., ze względu na posiadanie umocowania do czynności sam ze sobą, jak i brak możliwości naruszenia interesów mocodawcy; art. 58 § 2 k.c. przez przyjęcie, że dokonanie przez wierzyciela zmiany w zarządzie komplementariusza

B. sp. z o.o. sp. k., dokonane następnie indosy i złożenie oświadczenia o poddaniu się egzekucji przeprowadzone w celu „realizacji prywatnych interesów” pozwanej, ze „złamaniem zasady zaufania mocodawcy” celem „wyprowadzenia” z majątku powódki pieniędzy do majątku osobistego pozwanej i jako takie są sprzeczne z zasadami współżycia społecznego, podczas gdy ogół okoliczności faktycznych sprawy potwierdza, że działania pozwanej podejmowane były celem należytego rozliczenia się pozwanej (i jej spółek) z powódką na wcześniej uzgodnionych przez strony zasadach, w związku z czym nie mogą podlegać ocenie jako sprzeczne z zasadami współżycia społecznego.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca oparła na przesłankach określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. Przesłanki te jednak nie zachodzą w tej sprawie.

Według ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego, przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na przesłankę istotnego zagadnienia polega na sformułowaniu tego zagadnienia i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Musi przy tym chodzić o zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej oraz innych podobnych spraw (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001, II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11, z dnia 11 stycznia 2002, III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z dnia 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, nie publ., z dnia 15 czerwca 2016 r., V CSK 4/16, nie publ.). Z kolei oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tym, że istnieje potrzeba wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo, iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, nie publ., z dnia 26 czerwca 2015 r., III CSK 77/15, nie publ., z dnia 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, nie publ.).

Występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne i potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości pozwana wiąże z koniecznością wyjaśnienia: czy art. 108 k.c. znajduje zastosowanie do czynności prawnej jednostronnej jaką jest oświadczenie o poddaniu się egzekucji w trybie art. 777 k.p.c. złożone przez pełnomocnika dłużnika, który jest jednocześnie adresatem tego oświadczenia woli jako wierzyciel; czy brak powołania w treści czynności prawnej dokumentu pełnomocnictwa uprawniającego do podjęcia czynności z samym sobą, uniemożliwia ocenę tej czynności z uwzględnieniem tego pełnomocnictwa, a w efekcie przesądza o nieważności tej czynności prawnej; złożenie oświadczenia o poddaniu się egzekucji przez pełnomocnika może naruszać interes mocodawcy, jeżeli mocodawca uznał swój dług.

Z ustaleń faktycznych, stanowiących podstawę rozstrzygnięcia sądów *meriti* wynika, że w dniu 4 maja 2004 r. strona powodowa wystawiła weksel własny na rzecz spółki K. Ltd. Co. z siedzibą w USA na sumę 55 000 000 zł. Tego samego dnia weksel ten został indosowany na pozwaną, która z kolei indosowała go na spółkę B. S.A & Co sp. k. W dniu 5 lutego 2014 r. B. S.A & Co sp. k. reprezentowana przez brata pozwanej indosowała go na pozwaną. W dniu 4 maja 2004 r. B. M. B. wystawiła weksel własny na rzecz spółki K. Ltd. Co. z siedzibą w USA weksel własny na kwotę 6 000 000 zł, który tego samego dnia został indosowany na pozwaną, która z kolei w dniu 18 kwietnia 2012 r. indosowała go na B. S.A & Co sp. k., która następnie w dniu 5 lutego 2014 r. reprezentowana przez brata pozwanej indosowała go na pozwaną.

W dniu 13 stycznia 2014 r. pozwana została odwołana z funkcji prezesa zarządu B. S.A przez stronę powodową (jedyne akcjonariusza B. S.A), a do pełnienia tej funkcji powołano M. C. Zmiany te były wynikiem konfliktu pomiędzy pozwaną a jej mężem M. B., który dążył do pozbawienia jej możliwości działania w kontrolowanych przez niego spółkach.

Powodowa spółka była jedynym akcjonariuszem spółki B. S.A, a ta jedynym komplementariuszem B. S.A & Co sp. k.

W dniu 4 lutego 2014 r. pozwana działając jako prokurent powodowej spółki zwołała nadzwyczajne walne zgromadzenie spółki B. S.A, które podjęło uchwałę o

odwołaniu z funkcji prezesa zarządu męża pozwanej oraz o powołaniu na to stanowisko jej brata. Czynności te pozwana podjęła w tajemnicy przed mężem i władzami powodowej spółki.

W dniu 6 lutego 2014 r. strona powodowa reprezentowana przez pozwaną aktem notarialnym poddała się egzekucji w zakresie zapłaty na rzecz pozwanej kwoty 50 000 000 zł do 18 lutego 2014 r.

Działająca w imieniu strony powodowej pozwana była na wskutek wyżej opisanych indosów uprawniona do egzekwowania całej dłużnej kwoty. Zobowiązanie wekslowe było już wymagalne od dnia 31 marca 2012 r., a w dniu 28 maja 2012 r. dokonano części spłaty i uznano zobowiązanie. W dacie złożenia oświadczenia w trybie art. 777 § 1 pkt 5 k.p.c. sytuacja strony powodowej nie była najlepsza, bowiem toczyły się przeciwko niej egzekucje, a spółka nie osiągała przychodów przewyższających kosztów prowadzonej działalności.

Jak wynika z art. 109¹ § 1 k.c. prokura jest pełnomocnictwem udzielonym przez przedsiębiorcę. Pozwana nie wykazała, by treść prokury upoważniała ją do złożenia oświadczenia o poddaniu się egzekucji w odniesieniu do roszczeń wynikających ze stosunku prawnego łączącego ją z przedsiębiorcą, który udzielił jej prokury.

Niewątpliwym jest też, że oświadczenie o poddaniu się egzekucji, które musi być złożone w formie aktu notarialnego jest czynnością prawną, która kreuje tytuł egzekucyjny. Instytucja aktu notarialnego jako tytułu egzekucyjnego stanowi poważny instrument służący przyspieszeniu oraz ułatwieniu dochodzenia roszczeń. W istocie więc notarialny tytuł egzekucyjny stanowi surogat orzeczenia sądowego zasądzającego świadczenie na rzecz konkretnego wierzyciela od konkretnego dłużnika. Jakkolwiek tego rodzaju oświadczenie składa tylko dłużnik, to jego beneficjentem staje się skonkretyzowany wierzyciel. Istotne są skutki takiego oświadczenia, które wywierają bezpośredni wpływ w sferze majątkowej mocodawcy i pełnomocnika.

W orzecznictwie już wyjaśniono, że dokonanie przez pełnomocnika czynności prawnej z samym sobą następuje wówczas, gdy pełnomocnik składa lub odbiera oświadczenie woli, z jednej strony, w imieniu reprezentowanego, z drugiej

strony, w imieniu własnym, a również wtedy, gdy pełnomocnik, reprezentując obie strony czynności prawnej, składa lub odbiera oświadczenie w imieniu obu reprezentowanych stron (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 lipca 2005 r. IV CSK 28/05, nie publ.). Przepis art. 108 k.c. ma zastosowanie także wówczas, gdy ta sama osoba jest stroną czynności prawnej, działając z jednej strony jako organ osoby prawnej, a z drugiej - we własnym imieniu i na swoją rzecz (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 9 marca 1993 r., I CR 3/93, OSNC 1993, nr 9, poz. 165, z dnia 10 listopada 2005 r., V CK 332/05, nie publ.).

Sam fakt częściowej zapłaty nie jest równoznaczny z wyłączeniem możliwości naruszenia interesów mocodawcy w rozumieniu art. 108 zd. 1 k.c., jak również nie jest równoznaczny ze złożeniem przez dłużnika oświadczenia o poddaniu się egzekucji w rozumieniu art. 777 § 1 pkt 5 k.p.c., które jest oświadczeniem sformalizowanym tak co do formy jak i treści. W konsekwencji przepis ten swoim zakresem normatywnym obejmuje sytuację, gdy pełnomocnik składa w imieniu mocodawcy oświadczenie o poddaniu się egzekucji, którego beneficjentem jest pełnomocnik.

Z tych względów Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c., art. 398²¹ k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c. Na zasądzone koszty składa się wynagrodzenie za zastępstwo procesowe ustalone według minimalnej stawki taryfowej (§ 2 pkt 9 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 i § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, j.t. Dz. U. 2018, poz. 265 w zw. z § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie opłat za czynności adwokackie, Dz. U. 2016, poz. 1668).